

20

SANASTON VUOSI

21

Sanasto ry – Sanasto rf, maaliskuu 2022
Toimitus: Amanda Stavén
Ulkoasu ja taitto: Days Agency
Kansikuva ja koko sivun kuvat: Eetu Ahanen
Paino: Teroprint Oy

4041 0582
Painotuote
Teroprint Oy, Mikkeli

Sisällys

SANASTO	4
TOIMINNANJOHTAJALTA	6
VUODEN KOHOKOHDAT 2021	8
TEKIJÖIDEN JÄRJESTÖ	12
TEKIJÖIDEN KERTOMAA	14
TEKIJÄNOIKEUSKORVAUKSET	16
LAINAUSKORVAUS	18
KIRJALLISUUDEN KÄYTTÖLUVAT	20
PUHEENJOHTAJALTA	22
YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAMINEN	24
TALOUSLUVUT	28
SANASTO ORGANISAATIONA	30
SANASTOS ÅR 2021	32
FRÅN ORDFÖRANDE	34

Sanasto

KIRJALLISUUDEN TEKIJÄNOIKEUSJÄRJESTÖ

Mahdollistamme kirjallisuuden tekijöiden työtä

Keräämme tekijänoikeuskorvauksia teosten jälkikäytöstä ja tilitämme korvaukset niille tekijöille, joiden teoksia on käytetty. Valvomme tekijöiden oikeuksia ja neuvomme tekijänoikeuskysymyksissä.

Tarjoamme kirjallisuuden käyttäjille lupia

Tarjoamme käyttäjille sujuvia ja kohtuuhintaisia luparatkaisuja kirjallisuuden käyttöön eri tilanteissa. Sanaston lupien käyttäminen on teko kirjallisuuden puolesta: ilman tekijöitä ei ole laadukasta kirjallisuutta eikä ilman toimeentuloa ole tekijöitä.

Edistämme ja puolustamme tekijänoikeuksia

Vaikutamme yhteiskunnallisesti: tavoitteena on, että tekijänoikeuslainsäädäntö suojaa tekijöiden oikeuksia ja mahdollistaa kirjallisuuden tekijälle luovalla työllä elämisen ja uusien sisältöjen luomisen. Edistämme tekijänoikeusmyönteistä ilmapiiriä.

Kirjallisuuden tekijöiden työlle arvoa – yhdessä.

Toiminnanjohtajalta

KUVA: VILLE LEHONEN

ANNE SALOMAA

 SalomaanAnne

Kun teosten käyttö ja puitteet mahdollistetaan yhteistä e-kirjastoa suunnitteleamalla, tulee siitä myös asianmukaisesti korvata.

MENNYT VUOSI on ollut monella tapaa mieliinpainuva ja haastava. Pitkittynyt koronapandemia on osoittanut, että tarvitsemme syvällistä keskustelua kulttuurin yhteiskunnallisesta merkityksestä ja asemasta. Kulttuuri tulee nähdä myös varteenotettavana elinkeinotoimintana. Kulttuurin moninaisuuden säilyttäminen pienellä kielialueella edellyttää ymmärrystä alan toimintaedellytyksistä sekä tahtoa tukea suomalaisen kulttuurin elinvoimaisuutta.

KORONALLE EMME kukaan voineet mitään, mutta eri aloja olisi sen aikana voitu kohdella paljon yhdenvertaisemmin. Pitkään jatkuneet koronarajoitukset ovat vaikuttaneet hyvin monien mahdollisuuksiin elää työllään. Viime vuonna esitetyt ja sittemmin onneksi perutut kulttuurin leikkaukset tuntuivat täysin kestävämmiltä. Leikkausten sijaan kulttuurin rahoitusta olisi enemmän kuin perusteltua kasvattaa ja tämä tarve on ollut yleisesti tiedossa jo pitkään.

VANHA SANONTA kuuluu ei kahta ilman kolmatta. Silti oli hyvin vaikea uskoa lukemaansa, kun saimme loppuvuodesta lausunnoille virkamiestyönä valmistellun hallituksen esitysluonnoksen tekijänoikeuslain muuttamiseksi. Esitysluonnos ei vastannut tekijänoikeusdirektiivin taustalla olleita tavoitteita ja poikkesi merkittävällä tavalla voimassa olevan tekijänoikeuslainsäädäntömme periaatteista. Sanasto otti yhdessä muiden luovan alan toimijoiden kanssa aktiivisesti kantaa esitykseen. Tapasimme lukuisia kansanedustajia ja saimme laajasti kannatusta näkemyksillemme.

TEKIJÄNOIKEUSLAINSÄÄDÄNTÖ PALAUTETTIIN valmisteluun. Tekijänoikeuslaki on luovan alan toimin-

taedellytysten kannalta keskeinen ja pitää sisällään mekanismin, joka mahdollistaa korvauksen tehdystä työstä. Tätä perusajatusta ei saa lähteä murentamaan. Nyt voimaansaatettavan tekijänoikeusdirektiivin taustalla on tavoite yhtenäistää ja vahvistaa tekijänoikeuslainsäädäntöä niin, että se turvaa tekijöille korvauksen myös muuttuvassa toimintaympäristössä.

ELÄMME KOKO ajan toimintaympäristön muutoksen keskellä. Hyvänä esimerkkinä akuutisti tarvittavasta toimenpiteestä on teknologianeutraali lainauskorvaus. Tekijöiden asema ei voi aina jäädä viimeiseksi, johon päätöksenteossa muutoksen keskellä havahdutaan. Kun teosten käyttö ja puitteet mahdollistetaan yhteistä e-kirjastoa rahoittamalla, tulee teosten käytöstä asianmukaisesti korvata tekijöille. Kirjastoja ja tekijöitä ei saa asettaa tarpeettomasti vastakkain.

LUOVAN ALAN toimijoiden ja päättäjien yhä tiivimmälle dialogille on ilmeinen tarve, jotta luovien alojen erityisluonne, tarpeet ja kasvupotentiaali ymmärretään. Olemme osaltamme pyrkineet vastaamaan tähän tarpeeseen käynnistämällä kirjallisuuskummitoiminnan, joka on otettu eduskunnassa upeasti vastaan.

VIIMEISEN VUODEN aikana tapahtunut on tuonut meidät kaikki sen äärelle, että kulttuuri tarvitsee tekoja, ei vain kauniita sanoja. Kiitos teille upeille tekijöille, että jaksatte tehdä työtänne ja vaikuttaa osaltanne myös näiden poikkeuksellisten aikojen keskellä.

Anne Salomaa (OTM) on johtanut Sanastoa vuodesta 2010.

Vuoden kohokohdat 2021

TAPAHTUMIEN JA VAIKUTTAMISEN VUOSI

SANASTO TILITTI vuoden aikana tekijänoikeuskorvauksia kirjallisuuden tekijöille yhteensä lähes 12 miljoonaa euroa. Suurin osa oli lainauskorvausta, jota tilitettiin noin 11,4 miljoonaa euroa. Vuoden lopussa edustimme lähes 15 000:ta kirjallisuuden tekijää.

TEKIJÄNOIKEUSJÄRJESTÖJEN YHTEISTÄ C-DAY-kampanjaa vietettiin huhtikuussa. Osana kampanjaa Sanasto järjesti Suomen kirjastojen asiakkaille virtuaalisen kiertueen, jolla 15 kirjallisuuden tekijää kohtasi lukijoita.

KEVÄÄLLÄ OLIMME myös mukana Suomi elää luovuudesta -kampanjassa, jossa luovan työn tekijät ja järjestöt vetosivat kulttuurialan arvostuksen puolesta. Yli 4 700 tukijaa kerännyt vetoamus luovutettiin elinkeinoministeri **Mika Lintilälle**.

SUOMIAREENASSA JÄRJESTIMME keskustelutalaisuuden “Luovasti kohti huomista – Luova työ digiajassa” yhteistyössä Teoston, Kopioston, Kuvaston ja TTVK:n kanssa. Paneelissa musiikin tekijä **Markus Nordenstreng**, kirjailija **JP Koskinen**, elokuvaohjaaja **Saara Saarela** ja kuvataiteilija **Camilla Vuorenmaa** vaativat päättäjiltä tiukempia toimia, jotta teosten digitaalisesta käytöstä voisi ansaita elantoa. Kansanedustajista keskusteluun osallistuvat **Hanna Kosonen** ja **Paula Risikko**.

SYKSYLLÄ KÄYNNISTIMME vaikuttamistyön, jonka tueksi kutsuimme kirjallisuuden tekijöitä mukaan eduskunnan kirjallisuuskummeiksi. Vaikuttamistyön tavoitteena on saada e-kirjat ja e-äänikirjat lainauskorvauksen piiriin sekä pohjoismainen tasokorotus lainauskorvauksiin. Syksyn aikana otimme voimakkaasti kantaa myös vireillä olevaan tekijänoikeuslain muutosesitykseen.

HELSINGIN KIRJAMESSUILLA järjestimme e-aineistojen lainauskorvauksia käsittelevän paneelikeskustelun. Mukana olivat tiede- ja kulttuuriministeri **Antti Kurvinen**, kirjailija **Juha Itkonen**, kirjastojen digimedianhankkeen projektipäällikkö **Suvi Sivulainen** sekä Sanaston juristi **Juha Pihlajaniemi**.

JULKAISIMME TOISTA kertaa Sanaston historiassa edellisen vuoden lainatuimpien teosten kärkilistat. Edellisen vuoden top-listoihin nähden kärkilistojen valikoimaa laajennettiin tuomalla mukaan lisää eri kategorioiden käänöskirjallisuutta sekä ruotsinkielistä kirjallisuutta.

SANASTON VAIKUTTAMISTYÖN ja kansanedustajien kanssa tehdyn yhteistyön lopputuloksena joulukuussa eduskunta hyväksyi lausuman e-kirjojen ja e-äänikirjojen lainauskorvauksen puolesta.

SANASTO EDUSTAA LÄHES

15000

KIRJAILIJAA JA KÄÄNTÄJÄÄ

■ NAISIA
54,8 %

■ MIEHIÄ
41,3 %

■ PERIKUNTIA
3,9 %

80 %

SANASTON ASIAKKAISTA SAI
TEKIJÄNOIKEUSKORVAUKSIA

1212

UUTTA ASIAKASTA

VUONNA 2021 TILITETTIIN

12

M€, JOSTA 11,4 M€ OLI
LAINAUSKORVAUSTA

SANASTOSTA HANKITTIIN

113

KIRJALLISUUDEN
ESITYSLUPAA

214

KIRJALLISUUDEN
JULKAISULUPAA

JULKAISIMME 79
VERKKOARTIKKELIA

LÄHETIMME 14 ASIAKAS-
KIRJETTÄ KIRJAILIJOILLE
JA KÄÄNTÄJILLE

TEKIJÄNOIKEUS-
KOULUTUKSIIN
OSALLISTUI 210 TEKIJÄÄ

YLI

10 600

SEURAAJAA SOSIAALISEN
MEDIAN KANA VISSA

Vuosi 2021

Tilitämme yli
57 000 EUROA
tekijänoikeus-
korvauksia.

Tilitämme yli
3 MILJOONAA
EUROA tekijänoikeus-
korvauksia.

TAMMI

HELMI

MAALIS

HUHTI

TOUKO

KESÄ

ASIAKASTYYTYVÄISYYS-
KYSELYSSÄ 92 % vastaajista
on tyytyväisiä Sanaston
toimintaan.

Juhlimme **C-DAY-**
KAMPANJAA virtuaalisella
kirjastokiertueella.

SUOMI ELÄÄ
LUOVUUDESTA
-VETOOMUS
luovutettiin
elinkeinoministeri
Mika Lintilälle.

Tilitämme yli
3 MILJOONAA
EUROA tekijänoikeus-
korvauksia.

Järjestämme
SUOMIAREENASSA
keskustelutilaisuuden
“Luovasti kohti huomista
– Luova työ digiajassa”.

Tilitämme yli
8,7 MILJOONAA EUROA
tekijänoikeuskorvauksia.

KIRJALLISUUS-
KUMMITOIMINTA
käynnistyy.

HEINÄ

ELO

SYYS

LOKA

MARRAS

JOULU

Tapaamme
kulttuuriministeri
Antti Kurvisen ja
keskustelemme
E-AINEISTOJEN
LAINAUS-
KORVAUKSESTA.

Eduskunta
hyväksyy lausuman
E-AINEISTOJEN
LAINAUSKORVAUKSEN
puolesta.

Järjestämme
Helsingin
KIRJAMESSUILLA
paneelikeskustelun.

SANASTO EDUSTAA koko suomalaisen kirjallisuuden kenttää: kaunokirjailijoita, kääntäjiä, oppikirjailijoita, runoilijoita ja tietokirjailijoita. Sanastoon voi liittyä kuka tahansa kirjailija tai kirjallisuuden kääntäjä. Mukana on jo lähes 15 000 tekijää.

Vuoden 2021 aikana Sanastoon rekisteröityi 1 212 uutta tekijää. Mitä suurempi joukko tekijöitä Sanastoon liittyy, sitä paremmin pystymme suorittamaan korvaukset oikeille tekijöille, ja sitä vahvempi on äänemme, kun edistämme tekijöiden oikeuksia.

KIRJALLISUUDEN TEKIJÄ, OHJAA LUPAPYYNNÖT SANASTOON!

Kirjallisuuden tekijä, halutaanko tekstiäsi esittää runoillassa, käyttää äidinkielen oppikirjassa tai postikortissa? Voit ohjata lupapyynnöt Sanastoon.

Kirjallisuuden käyttäjät haluavat usein käyttää useampaa teosta kerralla, mutta tekijöiden etsiminen on vaihalloista ja hidasta. Esimerkiksi runoillassa voidaan esittää kerralla yli kymmenen eri tekijän tekstejä: Sanastosta tilaisuuden järjestäjä saa yhdellä kertaa kaikki luvat, eikä hänen tarvitse olla erikseen yhteydessä jokaiseen tekijään. Korvaukset tilitetään juuri niille tekijöille, joiden teoksia on käytetty.

Kun olet liittynyt Sanaston asiakkaaksi, voit ohjata teostesi lupapyynnöt Sanastoon niissä lupasioissa, joita hoidamme. Sanasto laatii puolestasi sopimuksen teoksen käytöstä, laskuttaa käyttäjää hinnaston mukaisesti ja tilittää korvaukset sinulle. Sanasto ei myönnä tekijöiden puolesta lupia teosten kustantamiseen, kääntämiseen tai muokkaamiseen toiseen taiteenlajiin.

Jos myönnät luvan itse, muista sopia käytön laajuudesta, kestosta ja hinnasta kirjallisesti. Sanasto suosittelee pyytämään käytöstä aina korvauksen. Katso suositushintoja Sanaston lupakaupasta.

Lisätietoa Sanaston palveluista:
sanasto.fi/asiakkaalle

MITÄ TARJOAMME TEKIJÖILLE?

- Keräämme ja tilitämme tekijänoikeuskorvauksia, kuten lainauskorvauksia.
- Neuvomme tekijänoikeuskysymyksissä ja autamme tekijänoikeusloukkausten ratkaisemisessa.
- Hoidamme teosten käyttö lupa-asioita tekijöiden puolesta.
- Vaikutamme yhteiskunnallisesti tekijöiden etua puolustaen.
- Järjestämme tekijänoikeuskoulutusta ja tiedotamme ajankohtaisista asioista.

Voit rekisteröityä Sanastoon ja päivittää yhteystietojasi ja teosluetteloasi osoitteessa oma.sanasto.fi

”

Suomentaminen on hidasta työtä, ja vuotuinen lainauskorvaus on merkittävä lisä tuloihin – se motivoi ja mahdollistaa osaltaan laadukkaan käännöstyön jatkumisen.

SUOMENTAJA ALEKSI MILONOFF

Tekijöiden kertomaa

MITÄ TEKIJÄNOIKEUDET
MERKITSEVÄT TEKIJÖILLE?

Kaijamari Sivill

SUOMENTAJA

Tekijänoikeudet ovat toimeentuloni kivijalka. Teen tilaustöitä, mutta varsinaisesti minulle ei makseta työstä vaan kustantaja maksaa oikeudesta julkaista suomennokseni kirjan muodossa. Tärkeää tuloa kertyy myös kirjastolainoista maksettavista lainauskorvauksista.

KUVA: ALEKSI POUTANEN

Helena Ruuska

TIETOKIRJAILIJA

Sanasto merkitsee minulle sitä, että joku hoitaa puolestani tekijänoikeuksiin liittyvät kysymykset ja hoitaa ne hyvin, jottei minun tarvitse ajatella asiaa – minä kirjoitan.

KUVA: ALEKSI POUTANEN

Siri Kolu

KIRJAILIJA

Lainauskorvaus on minulle arjen kantava rakenne. Se on ennakoitavaa tuloa, jonka suuruuden saan tietää etukäteen. Voin tukeutua tähän tietoon ja jättäytyä kirjoittamaan.

KUVA: ALEKSI POUTANEN

Juha Laaksonen

TIETOKIRJAILIJA

Lainauskorvaukset on palkinto siitä pitkästä työstä, jota on tehnyt.

TEKIJÄNOIKEUS- KORVAUKSET

MITÄ TEKIJÄNOIKEUSKORVAUKSIA SANASTO KERÄÄ JA TILITTÄÄ TEKIJÖILLE?

LAINAUSKORVAUS

Lainauskorvausta maksetaan korvauksena siitä, että teoksia saa lainata kirjastoista maksutta. Sanasto kerää valtion maksamat lainauskorvaukset ja tilittää ne tekstintekijöille. Korvaukset maksetaan teosten lainamäärien mukaan. Lainauskorvaus on rahallisesti merkittävin Sanaston keräämistä korvauksista.

Vuonna 2021 lainauskorvausta tilitettiin tekijöille noin **11,4 miljoonaa euroa**.

RADIO- JA TV-ARKISTOKORVAUS

Korvausta maksetaan kirjallisuuden käytöstä radio- ja tv-arkistosisällöissä. Sanasto kerää korvaukset Ylen arkistosisältöjen verkkojulkaisusta Yle Areenassa. Arkistokorvaus koskee yli viisi vuotta sitten ensilähetyksensä saaneita Ylen ohjelmatuotantoja, joissa on käytetty kirjallisuutta.

Vuonna 2021 radio- ja tv-arkistokorvauksia tilitettiin tekijöille noin **107 000 €**.

RADIO- JA TV-KÄYTTÖKORVAUS

Korvausta maksetaan kirjallisuuden käytöstä radio- ja tv-ohjelmissa sekä radio- ja tv-yhtiöiden verkko-palveluissa. Sanasto kerää korvaukset esimerkiksi Ylen Tämän runon haluaisin kuulla -ohjelmassa lausutuista runoista, ja tilittää ne tekijöille.

Vuonna 2021 radio- ja tv-käytön korvauksia tilitettiin tekijöille noin **83 000 €**.

KORVAUS CELIAN ÄÄNIKIRJALAINOISTA

Korvausta maksetaan lukemisesteisille valmis-tetuista äänikirjoista. Sanasto kerää korvaukset asiantuntijakeskus Celian tuottamien äänikirjojen omakirjalainoista.

Vuonna 2021 Celia-korvauksia tilitettiin tekijöille yhteensä noin **201 000 €**.

*Vapaana taiteilijana tekijänoikeudet merkitsevät minulle valtavan paljon.
Se, mitä kirjoitan, on ainoa pääomani – henkinen pääoma.*

KIRJAILIJA KJELL WESTÖ

JULKAISUKORVAUS

Korvausta maksetaan, kun runoja tai kirjallisuuskatkelmia käytetään uusissa julkaisuissa, kuten oppikirjoissa tai pienpainatteissa, kuten esitysten käsiohjelmissa. Sanasto kerää korvaukset julkaisuista, joihin on hankittu lupa Sanaston lupakaupasta.

Vuonna 2021 julkaisukorvauksia tilitettiin tekijöille noin **104 000 €**.

KIRJASTO-, ARKISTO- JA MUSEOKORVAUS (KAM)

Korvausta maksetaan, kun kirjastot, arkistot ja museot valmistavat kappaleita omissa kokoelmiaan olevista teoksista ja saattavat niitä yleisön saataville. Sanasto kerää korvaukset esimerkiksi Kansalliskirjaston digitointihankkeista.

Vuonna 2021 KAM-korvauksia tilitettiin tekijöille noin **9 900 €**.

ESITYSKORVAUS

Korvausta maksetaan, kun kirjallisuutta esitetään julkisesti erilaisissa tilaisuuksissa. Sanasto kerää korvaukset esitystilanteista, joihin on hankittu lupa Sanaston lupakaupasta.

Vuonna 2021 esityskorvauksia tilitettiin tekijöille noin **4 700 €**.

NÄYTTELYKORVAUS

Korvausta maksetaan, kun runoja tai kirjallisuuskatkelmia on näytteillä esimerkiksi osana taidenäyttelyä. Sanasto kerää korvaukset näyttelyistä, joihin on hankittu lupa Sanaston lupakaupasta.

Vuonna 2021 näyttelykorvauksia tilitettiin tekijöille noin **1 200 €**.

Sanasto tilittää korvauksia neljästi vuodessa. Korvauksia ei tarvitse erikseen hakea, vaan kertyneet korvaukset tilitetään Sanastoon liittyneille tekijöille automaattisesti. Tarkista tilitysaikataulu: sanasto.fi/tilitykset

LAINAUSKORVAUS

JOKAINEN TEKIJÄ, JONKA TEOSTA
LAINATAAN KIRJASTOISTA, ON OIKEUTETTU
LAINAUSKORVAUKSEEN.

LAINAUSKORVAUS ON monelle kirjailijalle ja kääntäjälle tärkeä osa omaa toimeentuloa. Kyseessä on tekijänoikeuskorvaus, jota maksetaan teosten kirjastolainauksesta. Se on korvaus teosten ilmaisesta käyttämisestä ja siitä tekijälle aiheutuvasta tulonmenetyksestä.

Lainauskorvaus maksetaan valtion budjetista, ja vuosittainen lainauskorvausmääräraha on 14,2 miljoonaa euroa. Valtio maksaa määrärahan kolmelle tekijänoikeusjärjestölle, jotka tilittävät korvaukset tekijöille. Sanasto jakaa lainauskorvausta kirjojen kirjoittajille ja kääntäjille. Kuvantekijät saavat lainauskorvauksensa Kopioston kautta, musiikintekijät Teostosta.

Lainauskorvausta maksetaan Suomen yleisten kirjastojen ja korkeakoulukirjastojen lainoista. Korvausta kertyy fyysisistä teoskappaleista, joilla on ISBN-tunnus. Korvaukset jaetaan tekijöille vuosittaisten lainamäärien perusteella. Lainaustilastot saadaan kaikista Suomen kirjastoista.

Lainauskorvaukset ovat henkilökohtaisia, eli niitä ei voi siirtää tekijän elinaikana toiselle henkilölle tai

yritykselle. Tekijän kuoltua oikeus lainauskorvaukseen voi siirtyä perintönä tai testamentilla.

MITEN SAAN LAINAUSKORVAUSTA?

Jos olet kirjan kirjoittaja tai kääntäjä, saat sinulle kertyvät lainauskorvaukset näin: rekisteröidy osoitteessa oma.sanasto.fi ja lisää verkkopalveluun teosluettelosi.

Vuonna 2021 yhdestä lainasta maksettiin korvausta 32 senttiä. Jos teoksella on useita kirjoittajia, lainakohtainen korvaus jaetaan tasan kirjoittajien kesken. Jos teos on käännös, kääntäjä saa puolet korvauksesta. Kuvakirjojen, satujen ja sarjakuvien kirjoittajille maksetaan pienempää korvausta.

Lainauskorvausta maksetaan kaksi kertaa vuodessa: päätilyksellä joulukuussa, jolloin maksetaan korvaukset edellisen vuoden lainoista. Enimmillään korvausta voi saada yhdeltä lainausvuodelta 30 000 euroa.

Kysyttävää lainauskorvauksesta? Sanaston asiakaspalvelu neuvoo: sanasto.fi/yhteystiedot

Lainauskorvausten jakautuminen

Paljonko kirjailijat ja kääntäjät saavat lainauskorvausta yhdeltä vuodelta? Tilasto kertoo, kuinka lainauskorvaukset jakautuivat joulukuun 2021 tilityksessä. Silloin maksettiin lainauskorvaukset vuoden 2020 kirjastolainoista.

 KORVAUKSEN SUURUUSLUOKKA €	 KORVAUKSEN SAAJIA KPL	 OSUUS SAAJISTA %
Alle 100	4 487	39,73
100–	3 967	35,12
500–	1 224	10,84
1 000–	1 288	11,4
5 000–	188	1,66
10 000–	88	0,78
20 000–	26	0,23
30 000	26	0,23
Yhteensä	11 294	100

KIRJALLISUUDEN KÄYTTÖLUVAT

**SANASTOSTA HANKIT KIRJALLISUUDEN
KÄYTTÖLUVAT VAIVATTOMASTI – SAMALLA TEKIJÄ
SAA HÄNELLE KUULUVAN KORVAUKSEN.**

KIRJALLISUUS TARJOAA merkityksellistä sisältöä monenlaisiin tilanteisiin: tapahtumiin, erilaisiin materiaaleihin, julkaisuihin, tv- ja radio-ohjelmiin.

Saat tarvittavat luvat tekstien käyttöön helposti ja nopeasti Sanastosta. Myönnämme luvat kirjailijoiden ja kääntäjien puolesta, laskutamme lupakorvaukset ja maksamme ne tekijöille, joiden teoksia on käytetty. Voit hakea kerralla luvan usean eri tekijän teksteihin. Reilu ja tekijänoikeuksia kunnioittava toimija huolehtii kirjallisuuden käyttöluvut kuntoon!

Lupaa ei tarvita, mikäli tekstin tekijänoikeus on rauennut. Tekijänoikeus on voimassa kirjailijan ja kääntäjän eliniän ja 70 vuotta hänen kuolinvuotensa päättymisestä. Sanaston lupakaupasta löydät lisäohjeita siitä, milloin lupa tarvitaan.

Sanaston lupakauppa: luvat.sanasto.fi

JULKAISULUPA

Runon tai tekstikatkelman julkaiseminen osana uutta julkaisua (esim. äidinkielen oppikirja)

ESITYSLUPA

Kirjallisuuden julkinen esittäminen (esim. runonlausunta)

LUPA TAPAHTUMAMATERIAALEIHIN

Runon tai tekstikatkelman käyttö tapahtumamateriaaleissa (esim. teatterin käsiohjelmassa)

RADIO- JA TV-KÄYTTÖLUPA

Kirjallisuuden käyttö radio- tai tv-ohjelmassa

POSTIKORTTILUPA

Kirjallisuuden käyttö postikortissa

NÄYTTELYLUPA

Runon tai tekstikatkelman asettaminen näytteille näyttelyyn

Esimerkkihintoja

Runon julkaiseminen
osana uutta teosta
painos 1–1 000 kpl

= 44 € + alv. 10 %

Viiden proosakatkelman
julkaiseminen osana uutta
teosta
painos 1–1 000 kpl

= alk. 150 e + alv. 10 %

10 runon julkinen
esittäminen
yleisömäärä 100 hlöä

= alk. 60 € + alv 10 %

Kirjallisuuden käyttöluhia on hankittu mm.

Toiverunoiltaan

*Eläkeläisten
Talent-kilpailuun*

Runoautomaattiin

*Poikkitaiteelliseen
esitykseen, jossa on
musiikkia, lausuntaa
ja tanssia*

*Lorujen painamiseksi
lastenkirjaan*

Sanataidenäyttelyyn

Runokaraokeen

*Kaunokirjallisiin
postikortteihin*

*Historiakierrokselle,
jossa esitetään
kaunokirjallisuutta
tunnelmapaloina*

Puheenjohtajalta

KUVA: MARISSA TAMMISALO

PETER SANDSTRÖM

Sanaston puheenjohtaja

Lainauskorvaus on pikimmiten laajennettava e-kirjoihin ja e-äänikirjoihin. Meitä tekijöitä ei saa unohtaa.

ISÄNI OLI rintamaveteraani, ja puutarhuri. Hän opetti minulle kaikenlaista, muun muassa sitä, että kasvit tarvitsevat huolenpitoa ja lämpöä tai muuten ne kuihtuvat. Yhdessä lajittelimme keväisin kasvihuoneessa taimia, joista tuli kukkia, jotka kesällä istutettiin kaupungin puistoihin. Niistä oli toivottavasti iloa kaupunkilaisille.

Kun minusta tuli kirjailija, isä oli mielestäni jo vanha mies ja vähän hämmentynyt. Miten kirjoittamalla voi elää? Hän oli kuitenkin myös hyvin kannustava. Ehkä hän ajatteli, että sanat ja kertomukset ovat sukua kukille. Myös sanat tarvitsevat huolenpitoa ja lämpöä.

USEIMMAT KIRJALLISUUDEN tekijät tarvitsevat monta eri tulonlähdetä. Tärkeä perusta on tietysti, että kirjailijalla ja kääntäjällä on tekijänoikeus. Nykyään tuntuu itsestään selvältä, että kirjallisuuden tekijöille maksetaan lainauskorvausta, ja monelle kirjailijalle ja kääntäjälle se onkin tärkeä tulonlähde. Vaikka nykyinen lainauskorvausjärjestelmä toimii hyvin, se vaatii kuitenkin myös huolenpitoa ja kehittämistä maailman muuttuessa. E-aineistojen lainaaminen lisääntyy hyvin nopeasti ja tulee kasvamaan myös tulevaisuudessa. Suunnitteilla on myös yhteinen, kansallinen e-kirjasto. Siksi lainauskorvaus on pikimmiten laajennettava myös e-kirjoihin ja e-äänikirjoihin. Meitä tekijöitä ei saa unohtaa. Myös yleinen tasokorotus on tarpeen, jotta Suomessa pysytään lainauskorvauksissa pohjoismaisella tasolla.

Tämä on huomattu myös poliittisessa keskustelussa. Eduskunta hyväksyi valtion vuoden 2022 talousarvion käsittelyn yhteydessä seuraavan lausuman e-aineistojen lainauskorvauksen puolesta:

Eduskunta edellyttää, että lainauskorvausmäärärahan tasoa korotetaan vastaamaan pohjoismaista korvaustasoa ja että e-kirjojen ja e-äänikirjojen lainaaminen saatetaan mahdollisimman pian lainauskorvauksen piiriin e-aineistojen kaupallisen markkinan toimintaa vaarantamatta.

KULTTUURIMINISTERIN TULEE kantaa vastuunsa ja järjestää lainauskorvaus viipymättä teknologia-neutraaliksi. Tämä on välttämätöntä, jotta tekijät ja kirjastot eivät joudu tarpeettomasti vastakkain. Asia ei voi jäädä odottamaan seuraavalle vaalikaudelle.

SYKSYLLÄ SANASTO käynnisti kirjallisuuskomiteoiminnan eduskunnan sivistysvaliokunnan toiveesta. Toiminnan tarkoituksena on tuoda yhteen kirjailijoita, kääntäjiä ja päättäjiä keskustelemaan ajankohtaisista kirja-alan aiheista sekä toimia linkkinä kirjallisuuden ja politiikan välillä. Kummitoiminta on saanut hyvän vastaanoton, ja syksyn mittaan keskustelun aiheena oli lainauskorvauksen lisäksi muun muassa kulttuuribudjetti ja tekijänoikeuslain muutosesitys.

On helppo todeta, että Sanaston vaikuttamistyö pysyy ajan tasalla.

Yhteiskunnallinen vaikuttaminen

TAVOITTEENAMME ON YHTEISKUNTA,
JOSSA LUOVAN TYÖN TEKIJÄT SAAVAT OIKEUDEN-
MUKAISEN KORVAUKSEN TYÖSTÄÄN.

YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAMINEN kirjallisuuden tekijöiden aseman parantamiseksi ja tekijänoikeuksien vahvistamiseksi on keskeinen osa työtämme. Tavoitteenamme on tekijänoikeuslain säädäntö, joka suojaa tekijöiden oikeuksia, edistää heidän toimintaedellytyksiään ja tukee luovaa työtä. Tekijällä täytyy olla mahdollisuus päättää teostensa käytöstä ja saada siitä asianmukainen korvaus.

Tällä hetkellä vaikuttamistyössämme keskeistä on saada Suomeen teknologia-neutraali lainauskorvaus. Aihe on ajankohtainen, sillä Suomessa ollaan käynnistämässä lähitulevaisuudessa kirjastojen yhteistä e-kirjastoa, jonka käynnistämistä on tuettu rahallisesti merkittävästi sekä eduskunnan että opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta. Sanaston kanta on, ettei yhteistä e-kirjastoa voi ottaa käyttöön ennen kuin tekijöiden lainauskorvaukset on hoidettu teknologia-neutraaleiksi.

Kirjallisuuskummit vaikuttamistyön tukena

Vuonna 2021 kutsuimme vaikuttamistyömme tueksi joukon kirjallisuuden tekijöitä toimimaan eduskunnan kirjallisuuskummeina. Kirjallisuuskummitoiminnassa kirjallisuuden tekijät ja päättäjät kohtaavat säännöllisesti pienryhmätapaamisissa tai kahden kesken. Toiminnan tarkoituksena on tuoda yhteen kirjailijoita, kääntäjiä ja päättäjiä keskustelemaan ajankohtaisista kirja-alan aiheista sekä toimimaan linkkinä kirjallisuuden ja politiikan välillä.

Sanasto osoitti alkuun kirjallisuuskummit eduskunnan puhemiehistölle, osalle ministereistä, eduskuntaryhmien puheenjohtajille, sivistysvaliokunnan

sekä sivistys- ja tiedejaoston jäsenille. Kirjallisuuskummitoiminta on kuitenkin alusta asti ollut avointa kaikille toiminnasta kiinnostuneille päättäjille, ja toiminta myös laajeni pian kirjallisuuskummien lanseeraamisen jälkeen.

Kirjallisuuskummeina toimivat **Marko Hautala, Paula Havaste, Vilja-Tuulia Huotarinen, Virpi Hämeen-Anttila, Karo Hämäläinen, Juha Itkonen, Laura Jänisniemi, Jari Järvelä, Maaret Kallio, Heikki Karjalainen, Riina Katajavuori, JP Koskinen, Sofi Oksanen, Tiina Raevaara, Peter Sandström, Anja Snellman, Philip Teir ja Katariina Vuori.**

Lainauskorvaus ulotettava myös e-aineistoihin

E-kirjojen ja e-äänikirjojen suosion kasvaessa on kasvanut myös tekijöiden huoli lainauskorvauksista. Tällä hetkellä tekijänoikeuslain nojalla lainauskorvausta maksetaan vain fyysisinä teokappaleina lainattavista kirjoista. Samaan aikaan e-kirjojen ja äänikirjojen lainamäärät kasvavat vuosittain ja Suomessa ollaan käynnistämässä kirjastojen yhteistä e-kirjastoa vuoden 2023 aikana. Yhteinen e-kirjasto on saanut myös eduskunnalta ja ministeriöltä rahaa toiminnan käynnistämiseen. Sanaston kanta on, ettei yhteistä e-kirjastoa voida ottaa käyttöön ennen kuin lainauskorvaukset on hoidettu teknologia-neutraaleiksi ja kirjallisuuden tekijät saavat asianmukaisen korvauksen teostensa käytöstä.

E-kirjojen ja e-äänikirjojen lainauskorvaus on saanut laajaa kannatusta koko kirja-alalla. Kirjallisuuden tekijöiden lisäksi sitä kannattavat myös kirjastot ja kustantajat. E-aineistojen lainauskorvauksella on

KUVA: MARISSA TAMMISALO

KUVA: MARISSA TAMMISALO

myös poikkeuksellisen vahva tuki eduskunnassa yli puoluerajojen.

Syksyllä järjestimme e-aineistojen lainauskorvauksia käsittelevän paneelikeskustelun Helsingin Kirjamesseilla. Mukana keskustelemassa olivat tiede- ja kulttuuriministeri **Antti Kurvinen**, kirjailija **Juha Itkonen**, kirjastojen digimedianhankkeen projektipäällikkö **Suvi Sivulainen** sekä Sanaston juristi **Juha Pihlajaniemi**.

Sanaston vaikuttamistyön ja kansanedustajien kanssa tehdyn yhteistyön lopputuloksena joulukuussa 2021 eduskunta hyväksyi lausuman e-kirjojen ja e-äänikirjojen lainauskorvauksen puolesta:

Eduskunta edellyttää, että lainauskorvausmäärärahan tasoa korotetaan vastaamaan pohjoismaista korvaustasoa ja että e-kirjojen ja e-äänikirjojen lainaaminen saatetaan mahdollisimman pian lainauskorvauksen piiriin e-aineistojen kaupallisen markkinan toimintaa vaarantamatta.

Lausuman myötä odotamme, tekijänoikeuslakiin tehdään tarvittava muutos viipymättä ja tarkoitukseen varataan riittävä rahoitus lisätalousarviolla.

Tekijänoikeuslakia tulee muuttaa tekijöitä kunnioittaen

Suomen tekijänoikeuslakia ollaan muuttamassa EU:n vuonna 2019 hyväksymän uuden direktiivin mukaisesti. Direktiivi koskee tekijänoikeuksia ja lähioikeuksia digitaalisilla sisämarkkinoilla. Tavoitteena on ollut tekijänoikeuslainsäädännön moder-

”

Suomi alkoi maksaa lainauskorvauksia yli 50 vuotta Ruotsia myöhemmin. Lainauskorvauksen ulottaminen e-aineistoihin kuroisi umpeen suomalaisten tekijöiden takamatkaa suhteessa pohjoismaisten kollegojen saamiin korvauksiin.

ANNE SALOMAA, SANASTON TOIMINNANJOHTAJA

nisointi vastaamaan paremmin teosten uusia käyttötapoja ja -tarpeita sekä tekijänoikeuslainsäädännön yhdenmukaistaminen EU-tasolla.

Suomessa lokakuussa 2021 lausuntokierrokselle tullut esitysluonnos sisälsi kirjallisuuden tekijöiden näkökulmasta merkittäviä ongelmia. Tekijänoikeuteen esitettiin siinä laajoja rajoituksia ohittaen tekijöiden ja käyttäjien välinen teosten käyttöä koskeva sopiminen. Esitysluonnos poikkesi lisäksi siinä määrin direktiivistä ja sen sanamuodosta, että sillä ei olisi saavutettu direktiivin tavoitetta yhtenäisistä digitaalisista sisämarkkinoista.

Esitimme lausunrossamme ministeriölle, että hallituksen esitysluonnos tulee valmistella ja kirjoittaa kokonaan uudelleen. Tietojemme mukaan esitystä on muutettu merkittävästi tämän jälkeen.

↖ Lanseerasimme kirjallisuuskummitoiminnan keskustakirjasto Oodissa lokakuussa 2021. Kuvassa puhetta pitää Taideneuvoston puheenjohtaja ja kirjallisuuskummi Juha Itkonen.

← Marraskuussa järjestimme eduskunnassa perinteiset Kirjailijakahvit. Kirjallisuuden tekijöistä mukana olivat kirjailija Riina Katajavuori, suomentaja Heikki Karjalainen, kirjailija Juha Itkonen ja kirjailija Tiina Raevaara. Sanastoa edustivat puheenjohtaja Peter Sandström, toiminnanjohtaja Anne Salomaa ja viestintäsunnittelija Amanda Stavén.

Talousluvut

SANASTO KERÄSI tekijänoikeuskorvauksia yhteensä yli 12,5 miljoonaa euroa. Korvauksia tilitettiin kirjallisuuden tekijöille yli 11,9 miljoonaa euroa. Suurin osa oli lainauskorvausta, jota tilitettiin noin 11,4 miljoonaa euroa. Korvauksista 93,5 % maksettiin kirjailijoille ja kääntäjille, 6,5 % maksettiin edesmenneiden tekijöiden oikeudenhaltijoille. Sanasto tilittää suurimman osan kerätyistä korvauksista vielä saman vuoden aikana. Vuoden lopulla kerätyistä korvauksista osa tilitetään seuraavan vuoden ensimmäisessä tilityksessä.

Hallinnointikulut: Sanaston keräämistä korvauksista tehdään kulupidätys, jolla katetaan Sanaston

toiminnan kulut. Sanaston kulupidätysprosentti on Suomen tekijänoikeusjärjestöjen alhaisin: vuonna 2021 kulupidätys lainauskorvauksen osalta oli 8,2 % ja muiden tekijänoikeuskorvausten osalta 9 %. Lainauskorvausten kulupidätys oli ennätysalhainen, sillä poikkeusolojen myötä toiminnassa oli huomattavia säästöjä. Esimerkiksi tapahtumakuluista ja vastavista säästettiin, kun kaikkia tapahtumia ei voitu järjestää.

Avoimuusraportti: Tarkemmat talousluvut löytyvät avoimuusraportista. Se julkaistaan touko-kesäkuussa 2022. sanasto.fi/julkaisut

KERÄTYT KORVAUKSET*	
Lainauskorvaus	12 025 273,53 €
Celian äänikirjalainakorvaus	169 796,33 €
Radio- ja televisiokäyttökorvaus	111 054,31 €
Radio- ja televisioarkistokorvaus	166 000,00 €
Julkaisuluvat	120 676,79 €
Esitysluvat	6 373,02 €
Yhteensä	12 599 173,98 €

* Lainauskorvausten määrä sisältää 50 000 € lainaustilastojen hankintaan osoitettuja varoja. Julkaisuluvat sisältää myös tapahtumamateriaali- ja näyttelyluvista kerätyt korvaukset.

KULUT	
Henkilöstökulut	-677 006,36 €
Poistot	-57 078,66 €
Muut kulut	-374 766,07 €
Yhteensä	-1 108 851,09 €

SIJOITUS- JA RAHOITUSTOIMINTA	
Tuotot	71 290,94 €
Kulut	-9 049,65 €
Yhteensä	62 241,29 €

TILITETYT KORVAUKSET**	
Lainauskorvaus	11 401 239,13 €
Celian äänikirjalainakorvaus	201 178,19 €
Celia-oppikirjakorvaus	191,58 €
Radio- ja televisiokäyttökorvaus	83 011,22 €
Radio- ja televisioarkistokorvaus	106 582,91 €
Julkaisuluvat	105 626,75 €
Esitysluvat	4 739,86 €
Kirjasto- arkisto- ja museokorvaus (KAM)	9 920,36 €
Yhteensä	11 912 490,00 €

** Kerätyistä lainauskorvauksista noin 78 % jaettiin ensimmäisessä tilityksessä. Celia-oppikirjakorvausta ei kertynyt vuonna 2021, mutta aiempina vuosina kerättyjä korvauksia tilitettiin vuoden aikana.

Sanasto organisaationa

MAHDOLLISTAMME KIRJALLISUUDEN TEKIJÖIDEN LUOVAA TYÖTÄ.

KIRJALLISUUDEN TEKIJÄNOIKEUSJÄRJESTÖ

Sanasto on voittoa tavoittelematon yleishyödyllinen yhdistys. Sanasto on perustettu vuonna 2005.

Edustamme lähes 15 000:ta kirjallisuuden tekijää eli kauno- ja tietokirjailijoita, kääntäjiä ja edesmenneen tekijän oikeudenhaltijoita. Lisäksi palvelemme kirjallisuuden käyttäjiä eli esimerkiksi Kansalliskirjastoa, Yleisradiota, kustantamoita, kuntia, tapahtumanjärjestäjiä ja yksityishenkilöitä.

Jäsenjärjestöjä Sanastolla on neljä: Finlands svenska författareförening rf, Suomen Kirjailijaliitto ry, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry sekä Suomen tietokirjailijat ry.

Sanasto on ketterä kooltaan ja liikkeiltään: järjestön toimintaa ohjaa kuusihenkinen hallitus, päivittäisestä työstä vastaa toiminnanjohtajan lisäksi 10 lain, taloushallinnon, viestinnän ja it-järjestelmien osaajaa.

PERUSTEHTÄVÄMME

Tehtävämme on mahdollistaa kirjallisuuden tekijöiden luovaa työtä ja valvoa heidän etuaan sekä tarjota kirjallisuuden käyttäjille kohtuuhintaisia ja toimivia luparatkaisuja. Keräämme tekijänoikeuskorvauksia ja tilitämme ne tekijöille.

Tehtäviimme kuuluu myös yhteiskunnallinen vaikuttaminen tekijöiden aseman parantamiseksi, tekijänoikeuksien puolustamiseksi ja tekijänoikeusmyönteisen ilmiöpiirin edistämiseksi.

VUOSIKOKOUKSET

HALLITUS

TOIMINNANJOHTAJA

OIKEUDELLISET PALVELUT
TILITYS- JA ASIAKASPALVELU
VIESTINTÄ JA MARKKINOINTI

STRATEGIAN AVAIMET 2018–2021

Kirja-alan tekijänoikeuden erityisosaajana tartumme muuttuvan alan haasteisiin ja toimimme yhdistävänä voimana. Meillä on vankka perusta ja vakaa talous – osaava henkilöstömme takaa tehokkaan toiminnan sekä ensiluokkaisen asiakaspalvelun. Tarjoamme toimivat luvat kirjallisuuden käyttöön ja kehitämme uusia lupa-alueita. Kansallisena ja kansainvälisenä toimijana vaalimme tekijänoikeutta ja turvaamme lainauskorvaukset tekijöille.

Sanaston arvot

AVOIN

Avoimuus tarkoittaa meille läpinäkyvyyttä, jakamista ja yhteistyötä. Jaamme tietoa toiminnastamme ja keskustelemme asioista avoimesti.

AKTIIVINEN

Suhtaudumme tulevaisuuteen avarakatseisesti ja etsimme uusia, kirjallisuuden alaa parhaiten palvelevia ratkaisuja. Toimimme tehokkaasti ja huomioimme kirjallisuuden tekijöiden, käyttäjien ja sidosryhmiemme tarpeet.

ASiantunteva

Asiantuntevuus tarkoittaa meille hyvää ammattitaitoa ja jatkuvaa oppimista. Olemme oman toiminta-alueemme asiantuntija ja erityisosaaja.

Sanastos år 2021

SANASTO BETALADE under året sammanlagt nästan 12 miljoner euro i upphovsrättsersättningar till litterära upphovspersoner. Största delen bestod av utlåningsersättningar, vars totalbelopp uppgick till cirka 11,4 miljoner euro. Dessutom betalade vi ersättningar bland annat för TV- och radioanvändningen av verk, Celias egenbokslån, offentligt framförande samt för publiceringen av dikter och textstycken som en del av nya verk.

SANASTO FÖRETRÄDER hela det finska litterära fältet: skönlitterära författare, översättare, läromedelsförfattare, skaldar och facklitterära författare. I slutet av året representerade vi nästan 15 000 upphovspersoner eller rättsinnehavare till avlidna upphovspersoner. Ju fler litterära upphovspersoner som ansluter sig till Sanasto, dess bättre kan vi betala ersättningarna till de rätta upphovspersonerna och dess starkare är vår röst, när vi arbetar för upphovspersonernas rättigheter.

SANASTO BETJÄNAR även användare av litteratur: vi erbjuder flexibla licenslösningar till ett rimligt pris för användningen av litteratur i olika situationer. De som använder Sanastos licenser ger samtidigt sitt stöd till litteraturen – utan upphovspersoner finns ingen högklassig litteratur och utan försörjning finns inga upphovspersoner.

Litteraturfaddrar till riksdagen

ÅR 2021 bjöd vi in som stöd för vårt påverkningsarbete ett antal litterära upphovspersoner för att fungera som litteraturfaddrar för riksdagen. Syftet är att sammanföra författare, översättare och beslutsfattare för att diskutera aktuella frågor inom den litterära branschen samt för att fungera som en länk mellan litteraturen och politiken.

I OCH med att e-böcker och e-ljudböcker blir allt populärare, har också upphovspersonernas oro över utlåningsersättningar ökat, eftersom de tills vidare bara betalas ut för lån av fysiska böcker. Denna fråga har aktivt tagits upp när litterära faddrar har träffat beslutsfattare.

SANASTOS INTRESSEBEVAKNINGSPÅRBEJ och samarbetet med riksdagsledamöter resulterade i december 2021 i att riksdagen antog ett uttalande som ställde sig positivt till e-böckernas och e-ljudböckernas utlåningsersättning:

Riksdagen förutsätter att anslagsnivån för ersättning för utlåning höjs så att den motsvarar den nordiska ersättningsnivån och att utlåning av e-böcker och ljudböcker så snart som möjligt omfattas av ersättning för utlåning utan att verksamheten på den kommersiella marknaden för e-material äventyras.

KUVIA: MARISSA TAMMISALO

Sanastos litteraturfaddrar i riksdagshuset. Författaren Tiina Raevaara (bakre raden till vänster), Sanastos verksamhetsledare Anne Salomaa, författaren Juha Itkonen, översättaren Heikki Karjalainen, Sanastos ordförande författaren Peter Sandström och författaren Riina Katajavuori.

Upphovsrättslagen ska revideras med respekt för upphovspersonerna

FINLAND HÅLLER på att revidera upphovsrättslagen enligt ett direktiv som EU antog 2019. Direktivet gäller upphovsrätten och närstående rättigheter på den digitala inre marknaden. Syftet är att modernisera och harmonisera upphovsrättslagstiftningen på EU-nivån.

DET UTKAST till proposition som här i Finland i oktober 2021 skickades på remiss innehöll dock betydande problem från de litterära upphovspersonernas synvinkel. I utkastet föreslås breda begränsningar i upphovsrätten utan att ta hänsyn till rätten av upphovspersoner och användare att avtala om användningen av verk. I vårt remissvar till ministeriet föreslog vi att regeringens utkast till proposition helt och hållet ska beredas och skrivas på nytt.

Från ordförande

BILD: MARISSA TAMMISALO

PETER SANDSTRÖM

Sanastos ordförande

Numera är det redan en självklarhet att litterära upphovsmakare får låneersättning, och för många författare och översättare är detta en viktig inkomstkälla.

MIN PAPPA var frontveteran och trädgårdsmästare. Han lärde mig allt möjligt, bland annat att växter behöver skötsel och värme, annars vissnar de. På vårarna brukade vi tillsammans skola plantor i växthuset, och plantorna blev till blommor som på sommaren planterades i stadens parker, något som kanske kunde ge lite glädje åt stadsborna.

När jag blev författare var pappa redan – tyckte jag – en gammal man och lite förbryllad. Hur kan man leva på att skriva? Å andra sidan var han också mycket uppmuntrande. Kanske han tänkte att orden och berättelserna är släkt med blommorna. Också orden behöver skötsel och värme.

DE FLESTA litterära upphovsmakare behöver flera olika inkomstkällor. En viktig grundförutsättning är givetvis den upphovsrätt som författarna och översättarna har. Numera är det redan en självklarhet att litterära upphovsmakare får låneersättning, och för många författare och översättare är detta en viktig inkomstkälla. Det nuvarande systemet för låneersättning fungerar bra, men behöver också utvecklas i och med att världen förändras. Utlåningen av e-material växer mycket hastigt, och kommer att växa ännu mera i framtiden. Under planering är också ett nationellt, gemensamt e-bibliotek. Därför måste låneersättningen så snabbt som möjligt utvidgas till att gälla också e-böcker och e-ljudböcker. Också en all-

män nivåjustering behövs för att Finland skall hållas kvar på en nordisk nivå beträffande låneersättningen.

Detta har uppmärksammats också i den politiska diskussionen. I samband med behandlingen av budgeten för år 2022 godkände riksdagen ett uttalande om att e-böcker och e-ljudböcker så fort som möjligt ska omfattas av utlåningsersättningen. I uttalandet föreslås också en höjning av utlåningsersättningen till en nordisk nivå.

BLAND ANNAT dessa frågor har länge varit viktiga inom Sanastos lobbingsverksamhet, som på hösten fick en ny dimension i och med att litteraturfadder- verksamheten drog igång.

Litteraturfadderverksamheten inleddes på initiativ av riksdagens kulturutskott, och Sanasto har utsett en litteraturfadder till alla ministrar, talmän och riksdagsledamöter som visat intresse för verksamheten. Syftet med verksamheten är att föra samman författare, översättare och beslutsfattare för att diskutera aktuella frågor i bokbranschen samt att fungera som en länk mellan litteratur och politik.

Fadderverksamheten har fått ett gott mottagande, och under hösten handlade diskussionen förutom låneersättningsfrågan också om bl.a. kulturbudgeten och förslaget till ny upphovsrättslag.

Det är lätt att konstatera att Sanastos lobbingsverksamhet följer sin tid.

sanasto

Korkeavuorenkatu 30 A
00130 Helsinki

+358 (0)9 5629 3300

info@sanasto.fi

sanasto.fi

 [sanasto](https://www.facebook.com/sanasto)

 [@SanastoInfo](https://twitter.com/SanastoInfo)

 [@sanasto](https://www.instagram.com/sanasto)